

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny do wiedzy o społeczeństwie „Dziś i jutro” dla klasy 8 szkoły podstawowej

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca Uczeń:	Dostateczna Uczeń:	Dobra Uczeń:	Bardzo dobra Uczeń:	Celująca Uczeń:
I. ŻYCIE SPOŁECZNE					
1. Człowiek w społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest społeczeństwo, - podaje przykłady potrzeb człowieka, - przytacza przykłady ról społecznych, - wymienia osoby, podmioty oraz instytucje, które mają wpływ na rozwój młodego człowieka i zaspokajanie jego potrzeb, - podaje przykłady norm społecznych, - przytacza przykłady pozytywnych i negatywnych wzorców zachowań funkcjonujących w swoim środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady potrzeb człowieka z podziałem na kategorie (bezpieczeństwa, przynależności, uznania, samorealizacji i duchowych), - wskazuje różnice między potrzebami naturalnymi a społecznymi, - wymienia podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia, - wylicza przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną, - wyjaśnia, na czym polega proces socjalizacji, - określa, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina, - wymienia kategorie norm społecznych, - określa, które spośród podanych zachowań są oceniane z zastosowaniem norm prawnych i uzasadnia swój wybór, - wskazuje zależności pomiędzy zdrowiem psychicznym a funkcjonowaniem 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka, - tłumaczy, czym jest osobowość, i jakie ma związku z socjalizacją, - porównuje społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela, - podaje przykłady konfliktu ról społecznych, - wskazuje przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych, - aktywnie uczestniczy 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zależności między zaspokojeniem potrzeb i wywiązywaniem się z ról społecznych a samorealizacją i samooceną jednostki, - podaje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka, - przytacza przykłady konfliktu ról społecznych, wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu, - przedstawia problem przestrzegania norm społecznych w swoim

	<p>rówieśniczym,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są zdrowie psychiczne i depresja. 	<p>zachowania jednostki,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka, - podaje przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole, - wymienia zdrowe nawyki służące utrzymaniu higieny psychicznej, - wymienia czynniki, które mogą wywołać kryzys psychiczny. 	<p>jednostki w społeczeństwie.</p>	<p>w dyskusji na temat teorii Abrahama Maslowa,</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat kondycji psychicznej młodych ludzi w Polsce. 	<p>środowisku (ocena zjawiska, przyczyny i konsekwencje).</p>
<p>2. Grupy społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje rodzaje grup społecznych, - wymienia grupy społeczne, do których należy, - przytacza przykłady korzyści wynikających z bycia w grupie, - wymienia typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej, - określa, jakie zachowania prowadzą do sporów, - wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest grupa społeczna, i wymienia jej cechy, - wylicza główne zasady współpracy w grupie, - podaje przykłady postaw jednostek wobec konfliktu, - wskazuje dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu, - proponuje sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia podział grup społecznych, - omawia różne sposoby rozwiązywania konfliktów: rozmowę, negocjacje, mediacje i arbitraż, wskazuje ich dobre i złe strony, - wymienia warunki prowadzenia skutecznych negocjacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wady i zalety różnych metod podejmowania decyzji w grupie, - określa, które metody są najwłaściwsze dla zespołowego wykonania określonych zadań, - podaje przykłady sytuacji konfliktowych z codziennego życia, proponuje metody rozwiązania sporu w każdej z nich i uzasadnia swój wybór, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strategie przyjmowane w czasie konfliktu, - porównuje konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa, - przygotowuje poradnik unikania konfliktów i ich skutecznego rozwiązywania, - przyjmuje rolę lidera

	<p>podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady autorytetów. 	<p>rówieśniczej, szkole i społeczeństwie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje grupę nieformalną, koleżeńską z grupą zadaniową, - wskazuje różnicę między idolem a autorytetem, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego uczuć, jakie towarzyszą ludziom podczas konfliktu. 		<ul style="list-style-type: none"> - przytacza przykłady autorytetów, określa, co odróżnia te osoby od idoli, i uzasadnia swoje zdanie, - redaguje w punktach przebieg negocjacji w przypadku zaczerpniętym ze swojego codziennego życia. 	<p>w prowadzeniu projektu dotyczącego uczuć, jakie towarzyszą ludziom podczas konfliktu.</p>
<p>3. Komunikacja i autoprezentacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są dyskusja i debata, - podaje przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie, - gromadzi argumenty o szkodliwości używek. 	<ul style="list-style-type: none"> - przytacza przykłady zachowań asertywnych, - określa różnice między asertywnością a agresją. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje reguły obowiązujące uczestników dyskusji i debaty, - przedstawia warunki asertywności, - buduje asertywną wypowiedź na temat szkodliwości używek. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest asertywność i jakie ma znaczenie dla funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje samooceny pod kątem asertywności.
<p>4. Życie rodzinne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest rodzina, - wylicza podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne, - opowiada o roli rodziców, dzieci i osób starszych w rodzinie, - przedstawia wartości 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej, - podaje funkcje rodziny i przykłady ich realizacji, - wskazuje czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia argumenty na poparcie twierdzenia, że rodzina jest podstawową grupą społeczną, - omawia najważniejsze funkcje rodziny, - wylicza typy rodziny, 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje cechy różnych typów rodzin, - wskazuje przykłady realizacji poszczególnych funkcji rodziny, - rozpoznaje przypadki nieprawidłowego realizowania przez 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcjonowanie współczesnej rodziny, - przeprowadza ankietę dotyczącą wartości ważnych w jego rodzinie i prezentuje jej wyniki, - wyjaśnia, jak na

	ważne dla jego rodziny.	rodzinnych, - wylicza główne prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, - podaje podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych rodzin, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego tego, jak w przeszłości obchodzono święta narodowe i religijne.	- tłumaczy, czym jest władza rodzicielska, - omawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, - podaje nazwy instytucji wspierających rodziny.	rodzinę swoich funkcji, - wyjaśnia znaczenie szczęścia rodzinnego i jego wpływ na człowieka, - wskazuje zależności między systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.	poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji, - charakteryzuje przyczyny problemów współczesnych rodzin i omawia ich skutki dla ich członków oraz dla społeczeństwa, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego tego, jak w przeszłości obchodzono święta narodowe i religijne.
5. Edukacja i praca	- wylicza podstawowe funkcje szkoły, - podaje podstawowe prawa i obowiązki ucznia, - określa, kto tworzy samorząd uczniowski, - znajduje potrzebne informacje w statucie swojej szkoły, - rozpoznaje przypadki naruszenia praw ucznia, - wskazuje osoby, u których może szukać pomocy w przypadku	- wymienia działania, za pomocą których szkoła realizuje poszczególne funkcje, - przytacza przykłady działań samorządu uczniowskiego, - podaje formy organizacji życia społeczności szkolnej, - wyjaśnia, jak należy reagować w sytuacji naruszenia praw ucznia lub pracownika szkoły.	- omawia prawa i obowiązki ucznia, - charakteryzuje poszczególne instytucje życia szkolnego (organizacja, zadania, formy działania), - na podstawie <i>Konstytucji RP</i> i statutu swojej szkoły wyjaśnia, jak należy reagować w przypadkach naruszenia praw uczniów lub pracowników szkoły.	- wyjaśnia sposób funkcjonowania samorządu uczniowskiego.	- wypowiada się na temat najczęściej i najrzadziej wykorzystywanych praw ucznia zapisanych w statucie jego szkoły.

	naruszania praw ucznia.				
6. Ekonomia na co dzień	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest gospodarstwo domowe, - tłumaczy pojęcie budżetu, - odróżnia dochody rodziny od wydatków, - wymienia podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego, - wyjaśnia, kim jest konsument, - wylicza podstawowe prawa przysługujące konsumentowi, - wypełnia typowy formularz reklamacyjny, - oblicza podstawowe dochody i wydatki gospodarstwa domowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje strukturę typowego budżetu domowego, - podaje przykłady łamania praw konsumenta, - ocenia, czy przykładowy budżet domowy został prawidłowo skonstruowany. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy podstawowe zasady ekonomii kierujące budżetem gospodarstwa domowego, - proponuje, jak uzyskać nadwyżkę budżetową oraz jak uniknąć „dziury” w budżecie, - wylicza przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym, - przedstawia zasady świadomych, bezpiecznych zakupów, - wskazuje, w jakich przypadkach konsument ma prawo do zwrotu towaru, - wymienia instytucje chroniące prawa konsumenta. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia poszczególne typy dochodów i wydatków składających się na strukturę budżetu domowego, - pisze reklamację. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak bycie świadomym konsumentem wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.
II. Prawo i prawa człowieka					
1. Prawa człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są prawa człowieka, - wyjaśnia, czym jest <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - określa funkcje praw człowieka, - wymienia cechy praw człowieka, - wyjaśnia, na czym 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje okoliczności uchwalenia i postanowienia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje hierarchię funkcji praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie, - uzasadnia potrzebę 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach wykazuje, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych.

	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podstawowe prawa zawarte w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>, - podaje przykłady łamania praw dziecka. 	<p>polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy sformułowania preambuły <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i>, - uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie poszczególnych cech praw człowieka, - omawia genezę i treść <i>Konwencji o prawach dziecka</i>, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach. 	<p>istnienia międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia historię praw człowieka, - na podstawie preambuły <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> wykazuje konieczność ochrony praw człowieka, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach i przytacza trafne argumenty. 	
<p>2. Katalog praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykładowe prawa i wolności, - wycisza kategorie praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady wolności i praw człowieka i obywatela zagwarantowanych w <i>Konstytucji RP</i>, - wskazuje przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji, - odszukuje w <i>Konstytucji RP</i> fragmenty dotyczące wolności i praw politycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnicę między prawami a wolnościami, - wskazuje ograniczenia praw i wolności, - omawia poszczególne kategorie praw człowieka, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat prawa do wypoczynku. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje kategorie wolności oraz praw człowieka i obywatela zagwarantowane w <i>Konstytucji RP</i>, - określa źródła generacji praw człowieka, - tłumaczy, na czym polega różnica między prawami pierwszej, drugiej i trzeciej 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że wolności i prawa polityczne są konieczne dla funkcjonowania demokracji, - prezentuje życiorys i działalność Malali Yousafzai.

		- bierze udział w dyskusji na temat prawa do wypoczynku.		generacji, - wyjaśnia, w jaki sposób każdy człowiek może wpływać na życie publiczne dzięki wolnościom i prawom politycznym zagwarantowanym w <i>Konstytucji RP</i> .	
3. Ochrona praw człowieka	- podaje przykłady łamania praw człowieka, - wycisza przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich, - przytacza przykłady spraw, które należy zgłosić do Rzecznika Praw Dziecka.	- wymienia nazwy przykładowych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka, - wyszukuje wiadomości o interwencjach Rzecznika Praw Obywatelskich, - analizuje informacje umieszczone na stronie internetowej Rzecznika Praw Dziecka, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka.	- wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka, - wskazuje zagrożenia wynikające z łamania praw człowieka, - przedstawia sposób wyboru, metody działania oraz uprawnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, - wyjaśnia, jaką rolę w systemie ochrony praw człowieka odgrywa Rzecznik Praw Obywatelskich, - prezentuje sposób powoływania, metody działania oraz kompetencje Rzecznika Praw Dziecka.	- omawia kategorie spraw kierowanych do Rzecznika Praw Dziecka, - charakteryzuje działalność wybranych organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka, - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka.	- przygotowuje prezentację na temat działalności wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się ochroną praw człowieka, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka.
4. Bezpieczeństwo	- wyjaśnia, czym jest przemoc i kogo	- tłumaczy, czym są społeczności	- tłumaczy, czym są przemoc fizyczna,	- omawia konsekwencje	- przygotowuje poradnik bezpiecznego

<p>nieletnich</p>	<p>dotyczy, - podaje przykłady przemocy, - wskazuje przykładowe osoby i instytucje, do których można się zwrócić w sytuacji doświadczania przemocy, - wymienia główne zalety i wady korzystania z internetu.</p>	<p>internetowe, - opowiada o zagrożeniach obecnych w środowisku sieciowym (cyberprzemoc), - wymienia rodzaje cyberprzemocy, - wlicza skutki przemocy, - podaje zasady bezpiecznego korzystania z sieci, - analizuje własne zwyczaje związane z wykorzystywaniem internetu, - uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci, - wyszukuje informacje o <i>Niebieskich kartach</i> i sporządza notatkę na temat praw ofiar przemocy domowej.</p>	<p>psychiczna, dręczenie, - proponuje, jak na przemoc powinni reagować jej świadkowie, - opowiada o różnych sposobach szukania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy, - wskazuje instytucje, do których należy się zwrócić w przypadku wystąpienia przemocy domowej, - podaje przykłady społeczności internetowych, analizuje własną przynależność do nich, - przedstawia korzyści, jakie zyskują użytkownicy internetu, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.</p>	<p>przemocy dla osób, które jej doświadczyły, - charakteryzuje rodzaje cyberprzemocy oraz podaje metody przeciwdziałania tym zjawiskom, - charakteryzuje zjawisko uzależnienia od internetu, - projektuje ciekawą formę plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci, - uzasadnia konieczność reagowania w przypadkach doświadczania przemocy domowej lub bycia jej świadkiem.</p>	<p>korzystania z internetu.</p>
<p>5. Nieletni wobec prawa</p>	<p>- tłumaczy, kim są niepełnoletni i nieletni, - przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje</p>	<p>- wymienia główne zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich,</p>	<p>- wskazuje, w jakich przypadkach odpowiedzialność ponosi sprawca,</p>	<p>- wyjaśnia, jakie są cele postępowania sądowego wobec niepełnoletnich,</p>	<p>- wymienia inne niż policja i straż miejska (gminna) służby porządkowe i określa</p>

	<p>się policja,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wycisza podstawowe uprawnienia policji, - podaje główne prawa przysługujące obywatelom w kontaktach z policją. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego prawo inaczej traktuje niepełnoletnich i dorosłych, - przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje się straż miejska (gminna), - podaje podstawowe uprawnienia straży miejskiej (gminnej), - wskazuje uprawnienia przysługujące służbom porządkowym, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością. 	<p>a w jakich jego rodzice lub opiekunowie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw, - omawia uprawnienia i zadania policji, - przedstawia prawa przysługujące obywatelom (zwłaszcza niepełnoletnim) w kontaktach z policją, - charakteryzuje kompetencje i działania straży miejskiej (gminnej), - przedstawia zadania Centralnego Biura Śledczego Policji. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa czynniki brane pod uwagę przez organy państwowe przy rozstrzyganiu spraw dotyczących nieletnich, - wskazuje rodzaje przestępstw, za których popełnienie prawo dopuszcza odpowiedzialność karną nieletnich po ukończeniu 15 roku życia, - uzasadnia konieczność znajomości praw przysługujących obywatelom w kontaktach ze służbami mundurowymi i porządkowymi, - podaje przykłady akcji przeprowadzonych przez Centralne Biuro Śledcze Policji. 	<p>ich uprawnienia,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością.
III. Społeczność lokalna i regionalna					
1. Czym jest samorząd?	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest samorząd, - wymienia rodzaje samorządów działających w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje funkcjonowanie samorządu terytorialnego, - wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania samorządów terytorialnych, zawodowych, uczniowskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje, w jakich przypadkach zostaje wprowadzony zarząd komisaryczny, - ocenia, czy system

	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasady działania samorządu terytorialnego, - podaje przykłady zadań samorządów, - wymienia jednostki podziału terytorialnego w Polsce, - podaje nazwy gminy, powiatu i województwa, w których mieszka, oraz nazwy województw sąsiednich, - odczytuje dane z wykresu. 	<p>zasad, na których opiera się funkcjonowanie samorządu terytorialnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wycza organy samorządu terytorialnego, - wskazuje podobieństwa i różnice między państwem a samorządem terytorialnym, - bierze udział w przygotowaniu prezentacji na temat swojego województwa oraz wydarzeniach i postaciach z jego dziejów (znajduje informacje na odpowiednich stronach internetowych). 	<p>i porównuje te jednostki,</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym się różni gmina wiejska od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej, - określa, jaki charakter ma gmina, w której mieszka, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat swojego województwa oraz wydarzeniach i postaciach z jego dziejów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje, że zasady, na których opiera się funkcjonowanie samorządu terytorialnego, obowiązują w codziennym życiu swojej gminy / swojego miasta, - odczytuje i analizuje dane z wykresu oraz uzasadnia wyciągnięte przez siebie wnioski. 	<p>władz samorządowych sprzyja zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczności lokalnej, i przytacza argumenty na poparcie swojego stanowiska,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat swojego województwa oraz wydarzeniach i postaciach z jego dziejów.
<p>2. Samorząd gminny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy władzy w gminie, - wskazuje, jakich organów dotyczą wybory samorządowe, - wycza podstawowe zadania gminy, - wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski, 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy, - określa sposób wyłaniania władz gminy oraz ich odwołania, - bierze udział 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zadania poszczególnych organów władzy w gminie, - podaje przykłady zadań własnych i zleconych gminy, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o zadaniach 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasady referendum lokalnego i wskazuje sprawy, których może ono dotyczyć, - wyjaśnia, jak działają młodzieżowe rady gminy, - aktywnie uczestniczy 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat gminy lub miasta, w których mieszka (zasłużone postaci i wydarzenia z dziejów gminy),

	<ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w przygotowaniu prezentacji na temat swoje gminy / swojego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> w dyskusji o zadaniach gminy, - przytacza przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy, - odszukuje na stronach urzędu swojej gminy informacje o działalności młodzieżowej rady gminy, inwestycjach ze środków unijnych, budżecie obywatelskim, - bierze udział w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego strategii rozwiązania określonego problemu społeczności lokalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> gminy, wskazuje, które spośród zadań gminy są najpilniejsze i uzasadnia swoje zdanie, - przedstawia, jak jest uchwalany budżet obywatelski, - wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania budżetu obywatelskiego, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat swoje gminy / swojego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej i przytacza trafne argumenty, - uzasadnia konieczność angażowania się mieszkańców w życie gminy i rozwiązywanie jej problemów. 	<ul style="list-style-type: none"> - redaguje petycję do władz w sprawie budżetu obywatelskiego, - gromadzi wiadomości na temat funkcjonowania budżetów obywatelskich w różnych miastach Polski i wyciąga wnioski z analizy zebranego materiału, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego strategii rozwiązania określonego problemu społeczności lokalnej, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat swojej gminy / swojego miasta.
<p>3. Powiat i województwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykładowe zadania powiatu, - wlicza organy powiatu, - podaje organy województwa, - wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sposób wyboru i odwołania organów powiatu, - tłumaczy, jak są wyłaniane i odwoływane organy wojewódzkie, - uczestniczy 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia zadania rady powiatu i zarządu powiatu, - odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje strukturę władz samorządu powiatowego i wojewódzkiego, - określa, które z organów samorządu powiatowego i wojewódzkiego mogą 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację dotyczącą działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa,

	<p>przykładowe zadania samorządu wojewódzkiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje, gdzie znajdują się siedziby władz powiatu i województwa, w których mieszka. 	<p>w przygotowaniu prezentacji dotyczącej działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa (znajduje informacje na odpowiednich stronach internetowych),</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w dyskusji na temat znaczenia współpracy między władzami samorządowymi a państwowymi dla funkcjonowania województwa, - uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat wybranych tradycji i zwyczajów swojej społeczności regionalnej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego koncepcji akcji promującej region za granicą. 	<p>województwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze aktywny udział w przygotowaniu prezentacji na temat wybranych tradycji i zwyczajów swojej społeczności regionalnej, - bierze aktywny udział w dyskusji na temat znaczenia współpracy między władzami samorządowymi a państwowymi dla funkcjonowania województwa i przytacza trafne argumenty. 	<p>zostać odwołane przez mieszkańców,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zadania wykonywane przez samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki. 	<ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje rolę lidera w przygotowaniu prezentacji na temat wybranych tradycji i zwyczajów swojej społeczności regionalnej, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji akcji promującej region za granicą.
<p>4. Obywatele a organy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odszukuje stronę internetową własnego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest Biuletyn Informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukuje informacje zamieszczane 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje zawartość Biuletynu Informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje inicjatywy, które warto by

<p>samorządu</p>	<p>urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego, - tłumaczy, czym jest korupcja, - przytacza przykłady aktywności obywatelskiej, - wskazuje problemy społeczne występujące w jego społeczności lokalnej.</p>	<p>Publicznej, - podaje prawa obywatela w kontaktach z urzędami, - odnajduje informacje o projektach zrealizowanych w gminie w ramach budżetu obywatelskiego, - przygotowuje notatkę na temat struktury urzędu swojej gminy lub swojego miasta, - wyjaśnia, czemu przestrzeganie zasad etycznych jest ważne w życiu publicznym.</p>	<p>w Biuletynie Informacji Publicznej, - omawia zasady etycznego postępowania urzędników, - tłumaczy konsekwencje łamania zasad etycznych w życiu publicznym, - podaje możliwe skutki łamania zasad etycznych w życiu publicznym.</p>	<p>Publicznej urzędu swojego miasta, powiatu lub województwa, - wyjaśnia znaczenie aktywności obywatelskiej dla funkcjonowania społeczeństwa.</p>	<p>zrealizować w okolicy, i wskazuje sposoby ich realizacji.</p>
<p>IV. Wspólnota narodowa</p>					
<p>1. Naród i ojczyzna</p>	<p>- wskazuje, jakie więzi łączą jednostkę z ojczyzną i małą ojczyzną, - wymienia i opisuje symbole RP, - podaje sytuacje, w jakich najczęściej wykorzystuje się symbole narodowe, - wyciąga wybrane święta narodowe, - przedstawia zasady</p>	<p>- wyjaśnia, czym są naród i wspólnota etniczna, - określa, czym jest tożsamość narodowa, - wyciąga przykładowe elementy i wartości składające się na polskie dziedzictwo narodowe, - wyszukuje informacje o polskich zabytkach i miejscach wpisanych</p>	<p>- wyjaśnia, na czym polega różnica między wspólnotą narodową a etniczną, - analizuje czynniki kształtujące poczucie wspólnoty narodowej i etnicznej, - tłumaczy znaczenie dziedzictwa narodowego, - charakteryzuje elementy i wartości</p>	<p>- wyjaśnia sens bycia Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej albo etnicznej, - przytacza historię symboli RP, - ocenia, w jakim stopniu znajomość historii wpływa na rozumienie współczesnej sytuacji narodu polskiego,</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego polskie godło w czasach komunizmu wyglądało inaczej niż obecnie, - prezentuje wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego i wyjaśnia, na czym polega jego wyjątkowość, - przygotowuje w</p>

	<p>właściwego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - odczytuje dane z wykresu. 	<p>na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO,</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w grupowym opracowaniu zagadnienia ochrony polskiego dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu, - uczestniczy w dyskusji o problemie znieważania symboli narodowych. 	<p>budujące polskie dziedzictwo narodowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wylicza najważniejsze polskie święta narodowe i wskazuje wydarzenia historyczne, które są podczas nich upamiętniane. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyczerpująco opracowuje zagadnienie ochrony polskiego dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o problemie znieważania symboli narodowych i przytacza trafne argumenty. 	<p>ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat polskich zabytków i miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.</p>
<p>2. Obywatelstwo i narodowość</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest obywatelstwo, - tłumaczy, do czego służy paszport, - wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP, - podaje przykłady wartości obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, czym jest tożsamość europejska, - podaje definicję narodowości, - podaje przykłady Polek i Polaków, których postępowanie było realizacją wartości obywatelskich, - bierze udział w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje więzi łączące obywatela i państwo, - omawia konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP, - wyjaśnia zagadnienie tożsamości zbiorowej, - wskazuje różnice między obywatelstwem a narodowością, - charakteryzuje wartości obywatelskie i wyjaśnia ich wartość dla społeczeństwa, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat różnych tożsamości 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy zależności między różnymi tożsamościami, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych i przytacza trafne argumenty, - uzasadnia konieczność popularyzowania wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje sylwetki wybranych wybitnych Polaków i ocenia znaczenie ich dorobku dla pożytku publicznego.

			społeczno- -kulturowych.		
3. Postawa patriotyczna	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są patriotyzm i patriotyzm lokalny, - wymienia przejawy patriotyzmu, - określa, jakie zachowania składają się na postawę patriotyczną, - wylicza sposoby wyrażania patriotyzmu na co dzień przez uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady działań patriotycznych w gospodarce. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia różnice w rozumieniu patriotyzmu dawniej i współcześnie, - określa, w jaki sposób zachowanie młodych ludzi wpływa na los ich ojczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wyniki badań dotyczących rozumienia patriotyzmu, - wyjaśnia znaczenie poszczególnych działań dla polskiej gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rolę patriotyzmu we współczesnym świecie.
4. Mniejszości i migranci	<ul style="list-style-type: none"> - określa różnicę między obywatelami RP a cudzoziemcami, - odczytuje z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - wyjaśnia, czym jest Polonia, - znajduje na mapie państwa, w których występuje najliczniejsza Polonia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są mniejszość narodowa i etniczna, - podaje nazwę języka regionalnego uznanego w polskim prawie, - rozróżnia imigrantów, emigrantów i uchodźców, - tłumaczy, czym jest azyl, - wymienia mniejszości narodowe i etniczne we współczesnej Polsce, - gromadzi informacje na temat inicjatyw kulturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega różnica między mniejszością narodową a etniczną, - tłumaczy, dlaczego uchodźcom przysługują szczególne prawa, - wymienia podstawowe prawa mniejszości w Polsce, - podaje korzyści, jakie niesie dla Polaków poznawanie kultury mniejszości zamieszkujących Polskę. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strukturę ludności zamieszkującej terytorium Polski, - tłumaczy, jakie cechy języka kaszubskiego zadecydowały o uznaniu go za język regionalny, - omawia czynniki przyciągające i wypychające wpływające na migrację, - na podstawie tekstu ustawy podaje kryteria, które decydują 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co wpłynęło na rozlokowanie skupisk poszczególnych mniejszości narodowych w Polsce, - określa czynniki, które miały wpływ na rozmieszczenie Polonii na świecie, - przygotowuje wystąpienie dotyczące kryzysów uchodźczych na świecie, - opracowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat kultury mniejszości

		<p>podejmowanych przez środowiska mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce. 		<p>w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną,</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych. 	<p>narodowych i etnicznych w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce.
<p>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest tolerancja, - rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, - wyjaśnia, czym są hejt i mowa nienawiści. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są stereotypy, - podaje definicję nietolerancji, - określa, czym jest ksenofobia, - objaśnia, czym są szowinizm, rasizm i antysemityzm, - wskazuje skutki szowinizmu, rasizmu i antysemityzmu, - tłumaczy, czym jest kosmopolityzm, - podaje definicję Holokaustu, - opracowuje sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy stereotypu, - przytacza argumenty obalające wybrane stereotypy, - przedstawia konsekwencje braku tolerancji w społeczeństwie, - charakteryzuje przyczyny i skutki ksenofobii, - określa różnice między ksenofobią a kosmopolityzmem, - analizuje tekst źródłowy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje ograniczenia postawy tolerancyjnej i tłumaczy ich przyczyny, - omawia różnice między szowinizmem a nacjonalizmem, - prezentuje konsekwencje upowszechniania się ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, - formułuje argumenty na poparcie tezy, że walka z brakiem 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ skrajnych postaw na historię XX w.

		<p>przeciwdziałania nietolerancji,</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w dyskusji o granicach tolerancji, - opowiada o swoich wrażeniach po przeczytaniu tekstu źródłowego. 		<p>tolerancji jest ważna dla funkcjonowania społeczeństwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> - formułuje argumenty na poparcie tezy, że pogodzenie różnych tożsamości społeczno-kulturowych jest możliwe, - analizuje tekst źródłowy, omawia problemy w nim poruszone i formułuje swoje stanowisko wobec nich. 	
V. Polska państwem demokratycznym					
<p>1. Państwo i demokracja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa, czym jest państwo, - podaje cechy państwa, - wymienia nazwy współczesnych ustrojów politycznych (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm). 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza podstawowe funkcje państwa, - rozróżnia funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa, - wskazuje różnicę między monarchią a republiką, - podaje główne różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem, - wymienia zasady, na których opiera się funkcjonowanie demokracji, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między narodem a państwem, - omawia znaczenie suwerenności i przymusowości państwa, - charakteryzuje poszczególne funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa, - tłumaczy, czym jest demokracja konstytucyjna, - wyjaśnia i omawia zasady, na których opiera się 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia potrzebę realizowania przez państwo funkcji zewnętrznych, - analizuje różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem w obszarach władzy, praw obywateli, wolności słowa i mediów oraz ideologii państwowej, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia stan demokracji w państwie i uzasadnia swoje zdanie, - określa, jak zmieniła się liczba monarchii i republik w Europie w ciągu ostatnich 200 lat, - wyjaśnia, dlaczego większość państw demokratycznych rzadko wykorzystuje model bezpośredni, - ocenia, która historyczna forma demokracji jest

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej, - wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej, - wskazuje na mapie Europy monarchie i republiki, - określa korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny, - bierze udział w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej. 	<p>funkcjonowanie demokracji,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasadę suwerenności narodu, - podaje przykłady spraw, które mogą zostać poddane pod referendum lub stać się przedmiotem konsultacji społecznych, - wskazuje wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej. 	<p>państwowej, prezentuje stanowisko swojej grupy i przytacza trafne argumenty.</p>	<p>najbardziej zbliżona do dzisiejszego ustroju demokratycznego.</p>
<p>2. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa znaczenie konstytucji w państwie, - wymienia główne rodzaje władzy państwowej, - opisuje konstrukcję tekstu <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest państwo prawa, - tłumaczy, czym są akty prawne, i podaje ich główne rodzaje, - wskazuje główne aspekty określone w konstytucji, - podaje, jaką funkcję pełni Trybunał Konstytucyjny, - wycisza podstawowe zasady ustroju Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy zasadę konstytucjonalizmu, - określa znaczenie zasady trójpodziału władzy i równowagi władz dla funkcjonowania demokracji, - wyjaśnia, dlaczego w republikach obowiązuje zakaz sprawowania dziedzicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia hierarchię aktów prawnych w Polsce, - opisuje procedurę zmiany konstytucji i wyjaśnia, z jakiego powodu jest ona szczególna, - interpretuje artykuły <i>Konstytucji RP</i> dotyczące referendum ogólnokrajowego, - wskazuje, które 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat historii polskich konstytucji.

		<p>zawarte w <i>Konstytucji RP</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia wartości, do których odwołuje się preambuła <i>Konstytucji RP</i>, - odnajduje w <i>Konstytucji RP</i> rozdziały, w których zostały opisane wolności, prawa i obowiązki obywateli, - znajduje potrzebne informacje we fragmencie ustawy o referendum ogólnokrajowym, - wymienia sprawy, które mogą być poddane pod referendum ogólnokrajowe, - uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat historii polskich konstytucji. 	<p>i dożywotniej władzy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rozdziały <i>Konstytucji RP</i>, - charakteryzuje poszczególne zasady ustroju RP zawarte w <i>Konstytucji RP</i>. 	<p>opisane w <i>Konstytucji RP</i> wolności, prawa i obowiązki obywateli uważa za najważniejsze, i uzasadnia swoje zdanie.</p>	
<p>3. Sejm i Senat RP</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę ustawodawczą, - podaje skład polskiego parlamentu, - wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak Sejm i Senat RP podejmują decyzje, kto kieruje pracami obu izb oraz ile trwa kadencja posłów 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, jak w pracy parlamentu przejawia się zasada przedstawicielstwa, - wskazuje, czym wyróżnia się 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje funkcjonowanie Sejmu i Senatu RP z uwzględnieniem działalności klubów i kół poselskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmują się komisje sejmowe, Prezydium Sejmu RP i Konwent Seniorów, - aktywnie uczestniczy

	<p>podstawowe kompetencje Sejmu i Senatu RP,</p> <ul style="list-style-type: none"> - odczytuje dane z wykresu dotyczącego aktywności ustawodawczej sejmu. 	<p>i senatorów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest immunitet, - wylicza główne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP, - wymienia główne etapy procesu ustawodawczego, - określa, kto w Polsce może wystąpić z inicjatywą ustawodawczą, - wyjaśnia, jakie uprawnienia w trakcie prac nad ustawą posiada prezydent, - wyszukuje informacje o ugrupowaniach politycznych, które mają swoje kluby lub koła w sejmie, przyporządkowuje je do koalicji i opozycji. 	<p>Zgromadzenie Narodowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia kompetencje Sejmu i Senatu RP, - charakteryzuje poszczególne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP, - analizuje wykres dotyczący aktywności ustawodawczej Sejmu RP i dokonuje potrzebnych obliczeń, - na podstawie odpowiednich artykułów <i>Konstytucji RP</i> odpowiada, w jakich sytuacjach obraduje Zgromadzenie Narodowe, - wyjaśnia, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli. 	<p>tworzących koalicję i opozycję,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie immunitetu dla funkcjonowania władzy ustawodawczej, - wskazuje różnice w organizacji wyborów do Sejmu i Senatu RP, - omawia proces ustawodawczy, - porównuje role Sejmu i Senatu RP w procesie ustawodawczym, - wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym, - bierze udział w dyskusji na temat ograniczania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach parlamentarnych, - wymienia skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza. 	<p>w dyskusji na temat ograniczania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach parlamentarnych i przedstawia trafne argumenty.</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej formie prezentację na temat historii polskiego parlamentu.
4.	- określa, jakie organy	- przedstawia główne	- omawia poszczególne	- wyjaśnia związek	- omawia okoliczności

<p>Prezydent RP i Rada Ministrów</p>	<p>pełnią w Polsce władzę wykonawczą,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP, - wyjaśnia, kim jest premier i czym jest Rada Ministrów, - podaje, czym zajmuje się rząd, - odczytuje dane z tabel dotyczących frekwencji w wyborach parlamentarnych i prezydenckich, - gromadzi informacje o składzie osobowym urzędującej Rady Ministrów (imię i nazwisko premiera i ministra odpowiedzialnego za sprawy edukacji). 	<p>zasady wyboru Prezydenta RP,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia kompetencje Prezydenta RP, - wyjaśnia, jak są powoływani premier i Rada Ministrów, - omawia kompetencje rządu, - wylicza Prezydentów RP po 1989 r., - określa, za kadencji którego prezydenta uchwalono <i>Konstytucję RP</i>, - odszukuje w internecie wiadomości na temat decyzji obecnego rządu, które wpłynęły na życie jego rodziny, - bierze udział w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, - znajduje informacje o działaniach obecnego Prezydenta RP związanych z polityką wewnętrzną i zagraniczną kraju. 	<p>kompetencje Prezydenta RP z podziałem na politykę wewnętrzną i zagraniczną,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje procedurę tworzenia rządu, - charakteryzuje poszczególne kompetencje rządu, - określa, w jaki sposób współdziałają rząd i prezydent, - analizuje dane zebrane w tabelach dotyczących frekwencji w wyborach parlamentarnych i prezydenckich, - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów. 	<p>funkcjonowania urzędu Prezydenta RP z republikańską formą rządów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na jakich zasadach działają wotum zaufania i wotum nieufności, - określa, na czym polega zasada kontrasygnaty, - tłumaczy, czym jest Rada Gabinetowa, - wyjaśnia, dlaczego jest potrzebne poparcie większości sejmowej dla Rady Ministrów i premiera, - omawia trzy kroki w procedurze powoływania Rady Ministrów (na podstawie artykułów <i>Konstytucji RP</i>), - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, przyjmuje rolę lidera grupy. 	<p>przywrócenia urzędu prezydenta w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, przyjmuje rolę lidera grupy i jako minister wygłasza przemówienie oraz przytacza trafne argumenty.
---	--	---	--	--	--

<p>5. Sądy i trybunały</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę sądowniczą, - wyjaśnia, co nazywamy wymiarem sprawiedliwości, - przedstawia rolę sędziów, - tłumaczy, kim są prokurator, obrońca i obrońca z urzędu. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje zasady działania sądów, - wymienia zadania trybunałów, - na podstawie tekstu źródłowego przytacza przykłady spraw, którymi zajmują się współczesne sądy, - wyjaśnia, jakie znaczenie ma dla obywateli dwuinstancyjność postępowania sądowego, - odszukuje informacje na temat ostatniego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, - bierze udział w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady działania sądów, - wyjaśnia znaczenie zasad bezstronności i niezawisłości sędziów oraz ich immunitetu i nieusuwalności, - tłumaczy, kim jest ławnik, - analizuje tekst źródłowy, na jego podstawie wyjaśnia określenie <i>rzędy sędziów</i>, - wskazuje różnice między wymiarem sprawiedliwości a władzą sądowniczą, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje salę rozpraw w procesie karnym, - charakteryzuje działania Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu, - wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego w państwie demokratycznym, - odszukuje informacje na temat sporu o reformę sądownictwa i ustala, jakich kwestii on dotyczył, - analizuje tekst źródłowy, na jego podstawie omawia wpływ sędziów na sferę polityki i życia społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia, czego dotyczyło ostatnie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego.
<p>6. Partie polityczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są partie polityczne, - wymienia rodzaje partii politycznych, - podaje elementy kampanii wyborczej partii, - wycisza systemy partyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zawartość programu politycznego partii, - określa, w jaki sposób partie dążą do osiągnięcia swoich celów, - przedstawia systemy partyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcje partii politycznych, - opisuje partie prawicowe, centrowe i lewicowe, - tłumaczy znaczenie kampanii wyborczej dla funkcjonowania partii, 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje działalność partii w państwie demokratycznym, - podaje przykłady działań podejmowanych przez wybraną partię polityczną reprezentowaną 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje polską scenę polityczną.

		<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są koalicja i opozycja w parlamencie, - wymienia nazwy największych polskich partii politycznych, - wyjaśnia, czym jest statut partii, - wyszukuje potrzebne informacje w tekście ustawy o partiach politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje systemy partyjne, wskazuje wady i zalety każdego z nich, - tłumaczy, jak utworzyć partię polityczną, - analizuje tekst ustawy o partiach politycznych, - podaje nazwy partii politycznych, których przedstawiciele zasiadają w izbie niższej obecnej kadencji, - przygotowuje notatkę na temat jednej z partii politycznych reprezentowanych w Sejmie RP. 	w Sejmie RP.	
7. Organizacje obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są organizacje pozarządowe, i podaje ich główne rodzaje, - określa, czym jest wolontariat, i przytacza przykłady działań wolontariuszy, - wymienia korzyści wynikające z pracy w wolontariacie, - podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co oznacza prawo do swobodnego zrzeszania się, - przytacza przykłady działań organizacji pozarządowych, - wymienia cele działalności ogólnopolskich organizacji młodzieżowych, - wylicza przykładowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się, - tłumaczy, czym jest społeczeństwo obywatelskie, - charakteryzuje działalność organizacji pozarządowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia poszczególne obszary działalności organizacji pozarządowych, - wyjaśnia, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność, - uzasadnia konieczność 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę NSZZ „Solidarność” w najnowszej historii, - odpowiada, czy międzynarodowe organizacje pozarządowe powinny wpływać na władze danego kraju, i przytacza trafne argumenty, - opowiada o swoich

	<p>ogólnopolskich organizacji młodzieżowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - odczytuje dane statystyczne z wykresu. 	<p>działania podejmowane przez związki zawodowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> - odszukuje informacje o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego założenia stowarzyszenia, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego akcji wolontariackiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między stowarzyszeniem a fundacją, - charakteryzuje rodzaje wolontariatu, - określa, jakie działania trzeba podjąć, aby zostać wolontariuszem. 	<p>angażowania się w działania organizacji pozarządowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - na podstawie analizy danych statystycznych z wykresu wskazuje obszar, w którym organizacje pozarządowe powinny być bardziej aktywne, i uzasadnia swoje zdanie, - wyjaśnia, jak rozumie słowa Tadeusza Kotarbińskiego. 	<p>doświadczeniach z pracy wolontariackiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego założenia stowarzyszenia, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego akcji wolontariackiej.
<p>8. Media i opinia publiczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest opinia publiczna, - wymienia rodzaje mass mediów, - wskazuje różnice między mediami komercyjnymi a publicznymi, - objaśnia, czym są fake newsy i bańki informacyjne, - odróżnia fakty od opinii i komentarzy. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, do czego służą sondaże, - tłumaczy, czym jest wolność słowa, - wylicza funkcje mediów, - podaje zalety i wady mediów społecznościowych, - wymienia główne zasady etyki dziennikarskiej, - określa, czym jest 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa, - omawia funkcje sondaży, - opisuje specyfikę mediów jednokierunkowych i interaktywnych, - opowiada o poszczególnych funkcjach mediów, 	<ul style="list-style-type: none"> - przytacza argumenty na poparcie tezy, że wolność słowa i wolne media są fundamentem demokracji, - charakteryzuje misję mediów publicznych, - omawia przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu mediów społecznościowych na 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, jak często na jego poglądy, decyzje i wybory mają wpływ media społecznościowe, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat wybranej kampanii społecznej, dokonuje analizy zastosowanych w niej środków.

		<p>kampania społeczna,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje definicję spotu wyborczego, - wskazuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju środków masowego przekazu dla społeczeństwa, - porównuje sposób przedstawienia jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł i oddziela fakty od opinii, - gromadzi materiały dotyczące wybranej kampanii społecznej, - wskazuje funkcje mediów przejawiające się w stronach internetowych, które odwiedza, - znajduje informacje na temat wyników wybranego badania opinii publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rolę mediów społecznościowych w demokracji, - podaje przykłady fake newsów i uzasadnia swój wybór, - omawia zasady pracy i postępowania dziennikarzy, - opisuje obszary tematyczne kampanii społecznych, - sporządza notatkę z wybranego badania opinii publicznej. 	<p>demokrację,</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej, - wyjaśnia rolę opinii i komentarzy w demokratycznych mediach, - bada sposób ukazania jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł, oddziela fakty od opinii i przedstawia wnioski, - uzasadnia konieczność oddzielania faktów od opinii. 	
VI. Sprawy międzynarodowe					
<p>1. Współpraca międzynarodowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są polityka zagraniczna i współpraca międzynarodowa, - rozwija skrót ONZ, - przytacza przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej, - wymienia podstawowe zadania 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie współpracy międzynarodowej dla pokoju na świecie, - charakteryzuje rolę ambasadora i konsula 	<ul style="list-style-type: none"> - określa rolę organizacji międzynarodowych na arenie światowej, - wyjaśnia, jaką rolę odgrywa NATO 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wyniki badań opinii publicznej, formułuje wnioski, określa przyczyny zaobserwowanych

	<p>inicjatyw ONZ, - podaje pełną nazwę NATO, - wymienia przykłady działań NATO, - odczytuje z mapy nazwy państw członkowskich NATO, - odczytuje dane z wykresu prezentującego wyniki badań opinii publicznej.</p>	<p>ambasadora i konsula, - wylicza główne cele i działania ONZ, - tłumaczy, czemu służą misje pokojowe ONZ, - określa najważniejsze cele NATO, - przytacza przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO, - odszukuje informacje o przypadku zastosowania weta w czasie obrad Rady Bezpieczeństwa ONZ, - ocenia, czy ONZ odgrywa ważną rolę we współczesnym świecie, i uzasadnia swoje zdanie, - znajduje wiadomości o trzech operacjach NATO przeprowadzonych po 2000 r.</p>	<p>w polityce zagranicznej, - podaje czas i okoliczności powstania ONZ, - określa, ilu członków liczy ONZ, - wymienia główne organy ONZ, - opisuje genezę NATO, - podaje nazwę głównego organu NATO, - wskazuje na mapie państwa członkowskie NATO z uwzględnieniem kolejnych etapów powiększania się organizacji - wylicza wybrane ugrupowania międzynarodowe, do których należy Polska.</p>	<p>w polityce obronnej państwa polskiego, - omawia wybrane ugrupowania międzynarodowe, do których należy Polska, - opracowuje notatkę o trzech operacjach NATO przeprowadzonych po 2000 r. z uwzględnieniem ich celów i uczestników.</p>	<p>zjawisk, wyraża własną opinię na wskazany temat i uzasadnia odpowiedź, - znajduje informacje o protestach przed ambasadami różnych krajów, omawia to zjawisko i przedstawia swoje zdanie na ten temat, - ocenia, jaki wpływ ma prawo weta w Radzie Bezpieczeństwa ONZ na skuteczność działań tego organu, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat najważniejszych działań Polski w strukturach ONZ i NATO.</p>
<p>2. Unia Europejska</p>	<p>- podaje datę i miejsce utworzenia Unii Europejskiej, - wylicza najważniejsze zadania UE, - odpowiada, czym jest euro,</p>	<p>- wymienia główne przyczyny integracji europejskiej, - na podstawie mapy podaje nazwę państwa, które przystąpiło do UE</p>	<p>- omawia główne etapy integracji europejskiej, - opisuje okoliczności powstania Unii Europejskiej, - wskazuje na mapie państwa członkowskie</p>	<p>- wskazuje wady i zalety procesu integracji europejskiej, - podaje nazwy trzech wspólnot europejskich, - omawia uprawnienia głównych organów</p>	<p>- omawia główne zagadnienia i problemy funkcjonowania UE, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje z mapy nazwy państw członkowskich UE. 	<ul style="list-style-type: none"> później niż Polska, - wylicza nazwy głównych organów Unii Europejskiej, - odszukuje w Deklaracji Schumana potrzebne informacje, - bierze udział w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego obchodów Dnia Europejskiego, - gromadzi materiały dotyczące brexitu, - bierze udział w dyskusji na temat skutków brexitu. 	<ul style="list-style-type: none"> UE, uwzględniając kolejne etapy rozszerzenia organizacji, - wymienia podstawowe uprawnienia głównych organów Unii Europejskiej, - analizuje tekst Deklaracji Schumana, - podaje praktyczne przykłady realizacji celów UE, - analizuje materiały dotyczące brexitu. 	<ul style="list-style-type: none"> Unii Europejskiej, - analizuje tekst Deklaracji Schumana i określa, jak zmieniła się sytuacja w Europie od czasów autora, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, przedstawia trafne argumenty, uzasadnia swoje stanowisko, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat brexitu i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> Europejskiej, organizuje głosowanie i podsumowuje jego wyniki, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego obchodów Dnia Europejskiego.
<p>3. Polska w Unii Europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje datę wejścia Polski do UE i określa sposób, w jaki Polacy podjęli decyzję, - wskazuje główne korzyści, które wynikły dla Polski, jej obywateli i polskich firm z przystąpienia do UE, - szuka informacji do broszury o sposobach 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza podstawowe prawa obywatela UE, - wymienia cztery najważniejsze zasady europejskiego rynku wewnętrznego, - przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przygotowania Polski do przystąpienia do UE, - charakteryzuje poszczególne prawa obywatela UE, - przedstawia znaczenie zasad europejskiego rynku wewnętrznego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje koszty przynależności Polski do UE, - przedstawia negatywne skutki swobodnego przepływu osób, - omawia przeznaczenie poszczególnych rodzajów funduszy 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską, - rozważa, jakie mogą być konsekwencje wychodzenia kolejnych krajów z UE, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat

	<p>wykorzystywania funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście.</p>	<p>pracowników i osób podróżujących, - określa źródła funduszy unijnych i główne kierunki ich dysponowania, - gromadzi informacje na temat inicjatyw polskiego rządu zgłoszonych na forum Unii Europejskiej.</p>	<p>- tłumaczy, czym jest i jak działa strefa Schengen, - wylicza cele, na które są w Polsce przeznaczane dotacje unijne, - podaje przykłady wykorzystania przez Polskę funduszy unijnych, - redaguje broszurę o sposobach wykorzystywania funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście, - sporządza notatkę na temat jednej z inicjatyw polskiego rządu zgłoszonych na forum Unii Europejskiej.</p>	<p>unijnych.</p>	<p>inicjatyw unijnych skierowanych do młodych ludzi.</p>
<p>4. Problemy współczesnego świata</p>	<p>- wyjaśnia, czym jest globalizacja, - przytacza przykłady globalizacji z codziennego życia, - podaje przykłady pomocy dla krajów rozwijających się, - tłumaczy, czym jest zjawisko ocieplania</p>	<p>- wylicza główne skutki globalizacji, - określa, z czego wynika podział na kraje rozwinięte i rozwijające się, - wskazuje główny kierunek migracji, - wylicza główne zagrożenia i wyzwania</p>	<p>- charakteryzuje zjawiska globalizacji i amerykanizacji kultury, - tłumaczy, czym jest konsumpcjonizm, - tłumaczy, na czym polegają pomoc rozwojowa i pomoc humanitarna,</p>	<p>- omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji w różnych dziedzinach, - przedstawia sytuację krajów rozwiniętych i rozwijających się, - uzasadnia konieczność udzielania pomocy humanitarnej,</p>	<p>- proponuje, w jaki sposób młodzi ludzie mogą dbać o środowisko, - wyjaśnia, czym jest Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, - przedstawia sylwetkę Greta Thunberg, - aktywnie uczestniczy</p>

	<p>klimatu, - podaje główne różnice między sytuacją w krajach Północy i Południa.</p>	<p>XXI w., - bierze udział w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją, - opracowuje notatkę o wybranej polskiej organizacji pozarządowej, która pomaga mieszkańcom państw rozwijających się, - przygotowuje plakat przestrzegający przed skutkami zmian klimatu, - uczestniczy w pracach nad prezentacją na temat najbardziej zagrożonych państw świata, - bierze udział w dyskusji dotyczącej wpływu światowych problemów na niego i jego rówieśników.</p>	<p>- charakteryzuje zmiany klimatu i określa ich skutki.</p>	<p>- wyjaśnia, czym jest grupa G7, - omawia problemy związane z migracją, - omawia główne zagrożenia i wyzwania XXI w.</p>	<p>w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją, przytacza trafne argumenty, proponuje sposoby rozwiązania problemu, - znajduje informacje o inicjatywach na rzecz osób potrzebujących z krajów Południa, w które mogą się zaangażować młodzi ludzie, - opracowuje reportaż dotyczący zmian klimatu, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat najbardziej zagrożonych państw świata, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat wpływu światowych problemów na niego i jego rówieśników oraz przytacza trafne argumenty.</p>
<p>5. Konflikty zbrojne na świecie</p>	<p>- podaje główne przyczyny konfliktów zbrojnych,</p>	<p>- tłumaczy, na czym polega terroryzm, - wymienia skutki</p>	<p>- omawia przyczyny i rodzaje konfliktów, - przedstawia źródła</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego walka ze współczesnym</p>	<p>- opowiada o zamachu na World Trade Center,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest ludobójstwo, - przytacza przykłady działań terrorystycznych, - odczytuje z mapy informacje o wybranych współczesnych konfliktach na świecie, - odczytuje wyniki badań opinii publicznej dotyczących zagrożenia terroryzmem w Polsce. 	<p>terroryzmu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa skutki konfliktów, - odszukuje informacje na temat cyberterroryzmu, - znajduje w internecie wiadomości o zbrodniach ludobójstwa popełnionych w XX w., - bierze udział w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych. 	<p>i rodzaje terroryzmu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - na podstawie mapy charakteryzuje wybrane współczesne konflikty na świecie, - analizuje wyniki badań opinii publicznej dotyczących zagrożenia terroryzmem w Polsce i ocenia, jak poglądy Polaków na ten problem kształtują się obecnie, - omawia zagrożenia wynikające z cyberterroryzmu dla współczesnych państw i społeczeństw, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych. 	<p>terroryzmem jest trudna,</p> <ul style="list-style-type: none"> - redaguje notatkę na temat zamachów terrorystycznych przeprowadzonych w Europie w XXI w. - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych, przedstawia trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje prezentację dotyczącą konfliktu na Ukrainie, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych, podaje konkretne propozycje i przedstawia trafne argumenty.
--	---	---	---	---	---